

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓ.ਆਰ.ਐਸ. NONE

. ਬਨਾਮ NONE

ਸ੍ਰੀ ਦੇਬ ਕੁਮਾਰ ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਮਾਰਚ 27, 1995

[ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਲ. ਹੰਸਰੀਆ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾਰ]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਾਜ-ਆਵਾਸ ਵਿਭਾਗ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਕੈਡਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਡ-1 ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਡ-11 ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰਨ ਲਈ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ-ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਵੈਧ ਮੰਨੀ ਗਈ-ਆਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ-ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਯੋਗ।

'ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ।

4 ਜੂਨ, 1965 ਦੀ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਨੇ ਆਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੈਡਰ ਨੂੰ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਯਾਨੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗ੍ਰੇਡ-1 ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਡ-11 ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ, ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ 20% ਹਿੱਸਾ ਗ੍ਰੇਡ-1 ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਗ੍ਰੇਡ-11 ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੈਡਰਾਂ ਦੇ ਤਨਖਾਹ-ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਦੀ ਸੇਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਜਵਾਬੀਆਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ (i) ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਦਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਵ 'ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ; ਅਤੇ (ii) ਉਹ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਰੂ. 425-1050 ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ 'ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਤਨਖਾਹ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਵਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਿੱਚੀ ਜਾਂਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ : 1. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ, ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ, ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਤੀਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ 20% ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਡਰ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਯੋਗ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਨ ਲਈ ਅੱਪਗ੍ਰੇਡ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ

ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਕਰਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

3. ਹਾਉਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋ ਵਿਭਾਗ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਥ ਸਮੱਗਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5304 ਦਾ 1993.

20.7.92 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਏ. ਨੰਬਰ 16A ਦੇ 1991 ਵਿੱਚ ਦੋ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਤਾਪਸ ਰਾਏ, ਦਿਲੀਪ ਸਿਨਹਾ ਅਤੇ ਜੇ.ਆਰ. ਦਾਸ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਡਾ. ਸ਼ੰਕਰ ਘੋਸ਼, ਐਸ.ਕੇ. ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਕੇ. ਚਕਰਵਰਤੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬੀ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਫੈਸਲਾ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੇ. ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਉਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਡ-1 ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਡ-11 ਵਜੋਂ, 'ਸਮਾਨ ਕਾਮ ਲਈ ਸਮਾਨ ਵੇਤਨ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਉਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਹੈ।

ਬੰਗਾਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 4 ਜੂਨ, 1965 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹਾਉਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੈਡਰ ਨੂੰ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ। ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਮੈਂਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਉਸਿੰਗ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ 24-ਪਰਗਨਾਸ ਅਧੀਨ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ 10.8.1964 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ, ਹਾਉਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਅਧੀਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੈਡਰ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ:

ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗ੍ਰੇਡ I... ਰੁ. 175-7-245-8-325

ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗ੍ਰੇਡ II.. ਰੁ. 150-5-250

2. ਇਸ ਕੈਡਰ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 20% ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਡ I ਅਸਾਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ 9 (ਨੌ) ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ, 2 ਅਸਾਮੀਆਂ ਗ੍ਰੇਡ I ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਗ੍ਰੇਡ II ਨਾਲ। ਗ੍ਰੇਡ I ਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਡ II ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਚੇ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਗ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਵਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ।"

ਸਰਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਿਫਰਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਾਊਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਕਲਰਕਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਿਫਰਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਠਹਿਰਾਵ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਨ ਦਾ ਚੈਨਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 1971 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗ੍ਰੇਡ I ਨੂੰ ਰੁ. 300-600 ਦਾ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗ੍ਰੇਡ II ਨੂੰ ਰੁ. 230-425 ਦਾ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਕੈਡਰ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। 1981 ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੀ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਗ੍ਰੇਡ I ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਲਈ ਰੁ. 380-910 ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਡ II ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਲਈ ਰੁ. 340-750 ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। 1990 ਵਿੱਚ ਤੀਜੀ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਵਿਧ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਖਾਦ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦਾ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਰੁਪਏ 175-325 ਸੀ ਜੋ ਕਿ 1981 ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ 350-600 ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ। ਕੇ-ਆਪਰੇਟਿਵ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦਾ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਰੁਪਏ 200-400 ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਰੁਪਏ 425-1050 ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਬਿਊਰੋ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦਾ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਰੁਪਏ 300-600 ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਰੁਪਏ 380-910 ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ।

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ 'ਸਮਾਨ ਕੰਮ ਲਈ ਸਮਾਨ ਵੇਤਨ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗ੍ਰੇਡ I ਅਤੇ ਗ੍ਰੇਡ II ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਮਾਨ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਬਦਲੀਯੋਗ ਸਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰਕ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਊਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਪਏ 425-1050 ਦਾ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਇਹੀ ਤਰਕ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ।

4 ਜੂਨ, 1965 ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼, ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਗ੍ਰੇਡ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਚੈਨਲ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਠਹਿਰਾਅ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ 20% ਅਹੁਦੇ ਉੱਚ ਗ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸੋਧੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉੱਚ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉੱਚ ਗ੍ਰੇਡ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਨਿਮਨ ਗ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚੋਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ 20% ਅਹੁਦੇ ਉੱਚ ਗ੍ਰੇਡ ਵਿੱਚ ਸੋਧਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਮੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਜ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਲੜੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸੁਲਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਰਿਟ ਆਧਾਰਿਤ ਚੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੈਡਰ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕਰਣ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਜੁਰਿਸਪ੍ਰੂਡੈਂਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਨੀਅਰਿਟੀ ਜਾਂ ਸੀਨੀਅਰਿਟੀ-ਕਮ-ਮੈਰਿਟ ਆਧਾਰਿਤ ਚੋਣ ਗ੍ਰੇਡ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਟਾਈਮ-ਸਕੇਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਬਰਾਬਰ ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ 425-1050 ਰੁਪਏ ਦਾ ਪੇ-ਸਕੇਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਾਊਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ

ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਖਾਮੀ ਹੈ। ਹਾਊਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਪਸੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਵਿਭਾਗ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਥ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਰਕ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਤਿੰਨ ਪੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੈਡਰਾਂ ਦੇ ਪੇ-ਸਕੇਲਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਪੇ-ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਊਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਦੋ ਗ੍ਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇ-ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਪੇ-ਸਕੇਲਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਆਪਣੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਵਿੱਚ, ਪੇ-ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੁਕਾਉਣ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਟੀ.ਐਨ.ਏ.

ਅਪੀਲ ਮੰਨੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate